Ogólnego zbioru № 199. Warszawa, 11 Lipca 1914 r. Roku dziewiątego № 13.

RUCH

DWUTYGODNIK, POŚWIĘCONY SPRAWOM WYCHOWANIA FIZYCZNEGO, HYGIENY I WOGÓLE NORMALNEGO ROZWOJU CIAŁA.

wychodzi 11 i 26 każdego miesiąca pod redakcyą Wład. R. Kozłowskiego.

Okólnikiem z d. 23 listopada 1906 r. za № 51362 oraz z d 2 lutego 1910 r. za № 3 zalecony przez Radę szkolną krajową dla szkół galicyjskich wszelkich kategoryi.

Na Wystawie Częstochowskiej odznaczony dyplomem uznania.

Adres redakcyi:
Wielka 31 m. 8, tel. 158-45.

Redakcya i administracya otwarte są w dni powszednie pomiędzy godz. 2 a 5.

Z redaktorem widzieć się można po uprzedniem porozumieniu telefonem

Treść.

Sommaire.

Przewodnik w zakresie kształcenia cielesnego — na str. 2 okładki.

Nasz przewodnik adresowy — na str. 3 okładki.

Ogłoszenia — na okładce barwnej.

Cena ogłoszeń: Na pierwszej i ostatniej stronie okładki: za całą kolumnę rb. **24,** za 1/2 kol. **14** rb., za 1/4 kol. **8** rb., za 1/8 kol. **5** rb., za 1/16 kol. **3** rb. Na stronach okładki wewnętrznych: za całą kol. **20** rb, za 1/2 kol. **12** rb., za 1/4 kol. **7** rb., za 1/8 kol. **4** rb., za 1/16 kol. rb. **2,50,** za 1/32 kol. rb **1,50**. Ogłoszenia małe po **1** rb. za każde. Ceny te są jednorazowe. Przy ogłoszeniach rocznych, półrocznych i kwartalnych czynione są ustępstwa.

Ogłoszenia przyjmują biura ogłoszeniowe oraz redakcya.

Przedpłata roczna w Warszawie rb. **2,70**; poza Warszawą z przes. pocztową rb. **3,40** w Austryi **8** kor., w Niemczech **8** marek, we Francyi **9** franków, w Ameryce **2** dolary. Przedpł. półr. w Warsz. rb **1,65**; z przes. poczt. **2** rb.=**5** kor=**5** mk.=**5** fr.=**1**1/4 dol.

Przedpłata w żadnym razie zwrotowi nie ulega.

Zmiana adresu kop. 20. Numer pojedyńczy kop. **15** w Warszawie i **36** hal. we Lwowie. Dopłata za **Książnicę Ruchu** wynosi rb. **1** rocznie w Warszawie, zaś z przesyłką pocztową **1,25** rb.=**3** kor.=**3** marki=**3,40** fr.=3/4 dol.

Redakcya **„Ruchu“** udziela chętnie w dziale „Odpowiedzi” wszelkich wskazówek pedagogicznych i fachowych, dotyczących **gimnastyki, gier ruchowych i sportów**—t. j. wogóle w zakresie wychowania fizycznego i normalnego rozwoju ciała.

Rok IX. Warszawa, 11 lipca 1914 r. № 13 (199).

RUCH

DWUTYGODNIK,

poświęcony wychowaniu fizycznemu, hygienie i wogóle normalnemu rozwojowi ciała.

PŁYWANIE.

Pływanie należy bezsprzecznie do najprzyjemniejszych zabiegów kultury cielesnej. Jeżeli ceni się je przez rok cały i nawet w zimie czynne są po wielkich miastach pływalnie ogrzewane, to tembardziej należy uprawiać pływanie w lecie, w pływalniach otwartych albo wprost w rzekach, jeziorach i na morzu, gdzie obok wody naturalnej i bezwzględnie świeżej działa dobroczynnie powietrze i słońce.

Pomimo to wszystko, pływanie jest sztuką mało u nas rozpowszechnioną, co zapewne ma źródło w tem, że wymaga umiejętności, bez której bezwzględnie się na śmierć narażamy. Można wobec profanów udawać wielkie usprawnienie w grach sportowych, gimnastyce i sportach niektórych, nawet przy słabem o nich pojęciu, można też wyrobić sobie fałszywe przekonanie o swej w dziedzinach tych doskonałości, ale rzeczywisty stopień sprawności pływania wnet na jaw wyjdzie przy pierwszem zetknięciu z wodą. Pływanie wymaga umiejętności i sprawności praktycznej, co jednak nie jest rzeczą zbyt trudną i przy odrobinie wytrwałości zawsze osiągnąć się daje.

Być może, że rzadkość u nas sztuki pływania znajduje się w związku z małem zamiłowaniem do kąpieli zimnej. Gdy z jednej strony nie brak u nas takich, co w dni upalne kąpią się po kilka razy dziennie, to jednak bodaj więcej spotyka się takich, co przez lata całe stronią od zimnej kąpieli. Żaden może zakaz lekarza nie bywa tak skrupulatnie wykonywany, jak zakaz kąpieli zimnej.

Wiadomo, że kąpiel zarówno powietrzna jak i wodna jest zabiegiem niezbędnym dla zdrowia, a to przez oddziaływanie swe na skórę, którą odpowiednio zaprawia do znoszenia zmian powietrza, wywierając też wpływ niemały na prawidłowy krwiobieg. Znaczenie kąpieli zwłaszcza wodnej wielce się podnosi przez stosowanie odpowiedniego ruchu, najodpowiedniejszym zaś ruchem będzie zawsze pływanie.

Kto umie pływać, ten bezkarnie dłużej pozostawać może w kąpieli, aniżeli, gdyby kąpał się bez ruchu. Kto pływa, ten bezpieczniej kąpać się może, nawet w wodzie chłodnej, a więc kąpać się częściej i przez całe lato.

Wpływ ruchów pływackich rozciąga się na całe ciało, zabieg ten więc wybornie zastąpić może zaniedbywaną na czas lata gimnastykę, nad którą nawet ma tę przewagę, że pomaga do opanowania przeszkody widocznej i potężnej, jaką jest woda, grożąca nam śmiercią.

Samo poczucie, że się żywiołowi tak niebezpiecznemu podoła, działa kształcąco na stronę naszą duchową, wzmagając pewność i energię. Podobnież wielkie znaczenie w rozwoju charakteru mieć musi przeświadczenie, że umiejętność pływania przydać się nam może wówczas, gdy znajdzie się w niebezpieczeństwie życia tonący nasz bliźni...

Ostatniemi czasy zauważyć się daje zwrot w opinii ogółu na korzyść pływania. Należałoby czynione w tej mierze usiłowania popierać i rozszerzać. Jeżeli zabiegamy o nauczanie powszechne, to z całą słusznością dążyć też należy do tego, by wszyscy bez wyjątku umieli pływać.

Ażeby przyczynić się do tego, uczmy się pływać sami i zachęcajmy do tego innych!

B. Skarski.

Przyszłość tańca.

Wiadomo, że w czasach ostatnich spotyka się coraz więcej prób i zamierzeń w celu przekształcenia szlachetnej sztuki tanecznej, która dzisiaj wypaczona została, straciwszy tak wiele z tego, czemby być mogła i powinna dla rozwoju dzisiejszego człowieka. Znane są pod tym względem zasługi Izadory Duncan, Reginy Badetówny i M. Mariquit'y, które znalazły przyjęcie i odgłos na Zachodzie. Ażeby lepiej dążenia ich zrozumieć, warto przytoczyć wyniki wywiadu, jaki niedawno zamieściło jedno z pism francuskich:

Według M. Mariquit'y sztuka taneczna jest zespoleniem harmonijnem linii i ruchu. „Taniec wyraża w ciele ludzkiem przepiękną pieśń, zaznaczając takt i rytm; jest w nim kształt żywy, którego uwydatnia całą piękność. Najdonioślejsza wartość tańca polega na harmonijnym wyrazie przez ruch i gesty wszelkich uczuć, jakie odczuwa istota żyjąca.

„Nie idzie zatem, by taniec miał zaniedbywać sprawność czynników mechanicznych, które nadają ciału niezbędną zręczność i miarę w wyrażaniu i doskonaleniu siły. Ma on w plastyce znaczenie nadawania kształtu. Ślad jego wybitnie się uwydatnia w kształtach ludzkich, stanowiących treść najmniej podatną i najtrudniejszą, ponieważ ulega wpływom ubocznym, ustrojowi nerwowemu, pewnemu oporowi wewnętrznemu z powodu niejasnego zdawania sobie sprawy z istoty i wartości danego ruchu. Ażeby pokonać ten opór bezwiedny i zmniejszyć niezgrabność i sztywność, ażeby wreszcie wyrobić poczucie rytmu, musi taniec zabiegać o ścisłą technikę i wprawę cielesną

ku opanowaniu nerwów i wzmocnieniu mieśni". „Szczęśliwą się czuję — mówi dalej M. Mariquita, — mogąc po długiej zmudnej pracy dojść w odczuciu swem do odtworzenia jakiegoś arcydzieła starożytnego, skrzepłego we wspaniałej postaci marmuru albo w wytwornych barwach fresków.

Określenie ostatnie różni się od ideału, jaki postawiła sobie w tańcu Regina Badet, która sądzi, że „nie należy dążyć do odtwarzania drobiazgowego tańców starożytnych, gdyż duch społeczności greckiej bardzo był różnym od naszego".

Według Izadory Duncan, jedynym środkiem ocalenia tańca będzie: „wprowadzenie chórów do tańca, tańca zaś do sztuk innych." Obecnie harmonia przepadła, taniec zaś został odsunięty od sztuk innych. Taniec miał niby istnieć odrębnie, jednak przetworzył się w anomalię, będącą baletem. Balet, w teatrze czy hali muzycznej, jest rzeczą zupełnie zbędną, bez żadnej korzyści i nic niema wspólnego ze sztuką. Chociażby nawet wszyscy tańczyli na moją modłę i wtedy byłby balet błędem, gdyż taniec ma w nim zastępować wszystko — poezyę i dramat.

„Niemożliwości, ażeby taniec istniał odrębnie, dowodzi posiłkowanie się częste pantominą. Aktorzy pantominy udają przecie za pomocą ruchów dodatkowych mowę. Sztuka nie potrzebuje udawania ani uciekania się do pozorów: nie usiłuje mówić lecz przemawia. Muzyka grecka jest straconą, to też tekst poetyczny chórów jest rzeczą połowiczną Obecnie *brak nam muzyki do tańca.* Uważając taniec za niegodny pięknej muzyki, chcą jej go pozbawić. Jednak wszyscy geniusze muzyczni odczuwają między niemi związek, to też z ich dzieł zaczerpnęłam swój taniec".

A jednak, skoro Iz. Duncan może tańczyć według rytmu Bacha, Glücka, Beethowena, Szopena, Schuberta i Wagnera, więc chyba muzyka do tańca istnieje? Otóż mistrzyni ta twierdzi, iż „uważa za błąd artystyczny tańczenie przy takiej muzyce"; błąd ten popełniać musiała w braku muzyki odpowiedniej. A dalej dochodzi do wniosku, że rytm przyrodzony ciała a rytm muzyki współczesnej w zupełnym są rozdźwięku. „Ktoby chciał tworzyć prawdziwą muzykę taneczną, musi zapomnieć całą współczesną szkołę muzyczną, stanąć na stanowisku niemal pierwotnem i wtedy dopiero uczyć się krok za krokiem. Powinienby zresztą sam tańczyć".

Ostatecznie więc taniec wespół z poezyą i muzyką odtworzą dawne chóry dramatyczne.

Bądź co bądź sprawa jest na drodze prób i poczynań...

J. Ryssel.

Kształcenie cielesne w szkołach handlowych.

Wspominaliśmy w swoim czasie o wydanym przez Ministeryum Handlu okólniku z programem wprowadzenia gimnastyki w podległych mu szkołach. Obecnie podać możemy treść

tego okólnika, który przepisuje zakres ćwiczeń w poszczególnych klasach.

Klasa wstępna (8 — 10 lat): 1) ćwiczenia ustawne, 2) ćw. wolne, 3) wywijadło długie, 4) skok wdal, 5) drabina pionowa i pochyła, 6) łata, 7) gry ruchowe.

Klasa pierwsza (10 — 12 lat): 1) ćwiczenia ustawne, 2) ćw. wolne, 3) ćwiczenia z laskami, 4) wywijadło długie, 5) skok wdal i skok wzwyż, 6) kołobieg, 7) maszty (wspinanie), 8) łata, 9) drabina pionowa, pochyła i pozioma, 10) gry ruchowe.

Klasa druga (11 — 13 lat): 1) ćwiczenia ustawne, 2) ćw. wolne, 3) ćw. z laskami, 4) skok wdal i skok wzwyż, 5) kozieł, 6) drążek, 7) kołobieg, 8) poręcze, 9) maszty (wspinanie), 10) drabina, pionowa, pochyła i pozioma, 11) gry ruchowe.

Klasa trzecia (12 — 14 lat): 1) ćwiczenia ustawne, 2) ćw. wolne, 3) ćw. z laskami, 4) skok wdal, skok wzwyż i skok wdół. 5) kozieł, 6) poręcze, 7) drążek, 8) koń wszerz, 9) kółka, 10) kołobieg, 11) drabina pozioma, 12) linki (wspinanie i in.), 13) gry ruchowe. Poręcze i koń dla dzieci od lat 13.

Klasa czwarta (13 — 15 lat): 1) ćwiczenia ustawne, 2) ćw. wolne, 3) ćw. z ciążkami, 4) ćw. z laskami żelaznemi, 5) skok wdal, skok wzwyż i skok w głąb, 6) kozieł, 7) poręcze, 8) drążek, 9) koń wszerz, 10) kółka, 11) drabina pozioma, 12) linki, 13) gry ruchowe i urozmaicenia.

Klasa piąta (14 — 16 lat): podobnie jak w klasie czwartej, a oprócz tego skok z rozpędem.

Klasa szósta (15 — 17 lat): 1 — 3 jak w klasie czwartej, 4) ćwiczenia z maczugami, 5) skok wdal, skok wzwyż, zamach, skok podwójny i przeskok, 6) skok o tyczce, 7) kozieł, 8) poręcze, 9) drążek, 10) koń wszerz i wzdłuż, 11) kółka, 12) rzut krążkiem, 13) gry ruchowe i urozmaicenia.

Klasa siódma (16 — 18 lat): jak klasy poprzednie, a oprócz tego rzucanie oszczepem i kulą, ze skoków zaś — skok z rozpędem i przeskok.

Klasa ósma: to samo, przyczem pożądanem jest dołączyć szermierkę.

Program powyższy zupełnie nie odpowiada dzisiejszym pojęciom naukowym o kształceniu cielesnem i przyczynić się tylko może do wzmocnienia partactwa, jakie w prowadzeniu gimnastyki w wielu szkołach istnieje. Zestawiający ten program nie liczyli się wcale z właściwościami i wymogami rosnącego ustroju, nie uwzględnili wieku przejściowego, nie mówiąc już o układzie działów ćwiczebnych wedle stopniowego natężenia. Życzyć należy, ażeby co najrychlej przystąpiono do określenia innego programu, któryby mógł rzeczywiście przyczynić się do prawidłowego rozwoju szkolnej młodzieży.

A. Ż.

Podczas wakacyi.

Wakacyjny Kurs Uniwersytecki, urządzany staraniem Polskich Towarzystw Pedagogicznych w Cieszynie i we Lwowie, odbędzie się w czasie od dnia 3-go do 22-go sierpnia włącznie w Cieszynie. Program wykładów obejmuje m. i.:

A) Pedagogikę i szkolnictwo: 1. Dr. Majchrowicz Franciszek, radca szkolny, inspektor krajowy we Lwowie: Szkice z dziejów wychowania ze szczególniejszem uwzględnieniem wychowania w Polsce (6 godz.).

2. Aleksander Jaworski, prof. szkoły realnej w Krakowie: a) Historya ruchu pedologicznego i obecny jego stan; problemy psychopedagogii i próba jej syntezy (3 g.). — b) Niektóre problemy psychopedagogiczne (w formie konferencyi z demonstracyami na chłopcach i dyskusyą): I. Inteligencya dziecka i próby jej pomiarów (4 g.). II. Suggestywność dziecka i sposoby rozpoznania jej stopnia (4 g.). III. Antropometrya szkolna (2 g.).

3. Dr. Buzek Józef, prof. uniw. we Lwowie: Rozwój szkolnictwa w zaborze pruskim od r. 1772 do dni naszych (6 g.).

4. Dr. Weyberg Zygmunt, prof. nadzw. uniw. we Lwowie: Stan środowisk naukowych w Polsce współczesnej (1 g.).

B) Wychowanie fizyczne: 5. Dr. Piasecki Eug., docent uniw. we Lwowie: Najnowsze kierunki wychowania fizycznego w dobie dzisiejszej: a) systemy gimnastyki, b) ćwiczenia swobodne (gry, igrzyska, harce), c) dzieje wychowania fizycznego w Polsce (3 wykłady z obrazami świetlnymi).

6. Dr. Panek Kazimierz, docent uniw. we Lwowie: Fizyologia i hygiena ćwiczeń fizycznych (6 wykładów).

7. Dr. Wyrzykowski Kaz., naczelnik Związku Sokolego we Lwowie: Skauting jako system wychowania młodzieży (2 g.).

8. Sikorski Waleryan, członek grona naucz. „Sokoła-Macierzy" we Lwowie: a) Wychowanie fizyczne młodzieży w Galicyi (2 wykł. z obr. świetl.). b) Wzorowe lekcye gimnastyki szwedzkiej.

9. Kapałka Fran. członek grona naucz. „Sokoła-Macierzy" we Lwowie: a) Organizowanie skautingu (1 wykład). b) Metody pracy i literatura skautowa (1 wykład i dyskusya). c) znaczenie gier i zabaw w wychowaniu młodzieży (1 wykład). d) Metodyka gier i zabaw (1 wykład). c) Ćwiczenia praktyczne (3 popołudnia).

C) Hygienę: 10. Dr. Bujwid Odon, prof. uniwer.w Krakowie: Hygiena społeczna (6 godz.).

Pozatem: *literaturę polską i powszechną, historyę, geografię, nauki przyrodnicze i społeczne.*

W niedzielę i dni świąteczne odbywać się będą wycieczki do kopalń węgla kamiennego, do miejscowości przemysłowych i w urocze nasze Beskidy śląskie.

Karta uczestnictwa i wstępu na wszystkie wykłady, konferencye, ćwiczenia praktyczne i wycieczki kosztuje 20 K. od osoby; wstęp na 1 godzinę wykładu wynosi 1 koronę.

Należytość za kartę uczestnictwa należy przesłać przekazem przy zgłoszeniu na kurs albo też wręczyć osobiście przewodniczącemu Komitetu kursowego najpóźniej do 2-go sierpnia b. r.

Dla uczestników zamiejscowych przygotował Komitet na czas trwania kursu wspólne pomieszczenie w bursach miejscowych za opłatą 2 K. na koszta administracyi i służby. Uczestnicy, chcący z tego pomieszczenia korzystać, winni je przynajmniej na tydzień przed rozpoczęciem kursu zamówić u przewodniczącego Komitetu i przywieźć ze sobą małą poduszkę, przykrycie (kołdrę lub koc), ręcznik i przybory toaletowe. Osobne pomieszczenia dla pań zapewnione.

Komitet postarał się również o dostarczenie uczestnikom kursu zdrowego, smacznego a taniego wiktu, który uczestnicy na żądanie mogą otrzymać w bursie po cenie 2 K. dziennie. Wikt składać się będzie ze śniadania, obiadu z 3 dań i mięsnej kolacyi.

Wszelkie korespondencye, przesyłki pieniężne, zgłoszenia na kurs, mieszkanie i wikt przyjmuje tylko przewodniczący Komitetu kursowego: Hieronim Przepiliński, dyrektor polskiej szkoły wydziałowej w Cieszynie, ul. Sydonii l. 6.

PRZEGLĄD CZASOPISM.

Dziennik Kujawski, IV, 162: *Jak powinniśmy zachowywać się w lecie?* 163 — 165: *Tytoń i nadmierne palenie* (dr. A. Sawicki); 170: *Wzrost ludzki;* 173: *Woda a nerwowcy,* 179: *Serce w ćwiczeniu ciała* (B. Skarski, z „Ruchu"), 185: *O sporcie w Ciechocinku słów kilka;* 196: *Ciśnienie człowieka,* 243: *Dzieci a powietrze świeże* (przedruk z „Ruchu" bez podania atoli źródła); 255: *Praca biurowa* (A. Żurski, wedł. „Ruchu"); 259: *O potrzebie gimnastyki* (z „Ruchu" bez podania atoli źródła); 225 i 260: *O hygienie duszy* (K); 271: *Obawa przeziębienia się* (artykuł ten zasługuje na podkreślenie, traktowany gruntownie i przystępnie). V, 45: *Nowy prąd w wychowaniu* (o każdoręczności, Pod.); 80: *Słów kilka o starości* (dr. M. Zawadzki); 88: *Ruch, przestwór, słońce* (Rob.); 95: *Szkoły wakacyjne* (według „Ruchu" bez podania atoli źródła); 105: *Jak długo spać należy* (X.); 106: *Jak spać należy* (streszczone wedł. „Ruchu").

Dzień, V, 172: *Cuda chirurgii;* 195: *Zlot sokołów w Poznaniu;* 205: *Jaka jest wartość owoców?;* 237: *Postępy skautu* (Marya Niedzielska); 267: *Base-ball*; 271: *Prawidłowa hygiena włosów;* 272: *Wynalazek polaka* (o metodzie leczniczej z użyciem odruchów); 276 — 277: *Braki wychowania i modne lekarstwo* (W. O.), autor przesadnie łączy błędy wychowania z istnieniem prądów, mających je wywołać; artykuł ciekawy, bo porusza ważne bolączki doby dzisiejszej z życia polaków w Ameryce.

Gazeta lekarska, XLVIII, 37: *Wrażenia i notatki z 17 Zjazdu lekarskiego międzynar. w Londynie* (L. Karwacki, m. i. interesujące wiadomości o „Muzeum lek. historycznem"); *Stanisław*

Kamieński (wspomnienie pośm., J. Brudziński); 45: *Praca fizyczna w zakładach dla chorych piersiowych* (Tad. Budzyński). — XLIX, 2: *Chromanie jako objaw przewlekłego zapalenia wyrostka robaczkowego* (F. Smużyński); 9: *Bergonie'go gimnastyka elektryczna i jej stosowanie w otyłości* (Dr. Buszakiński).

Gazeta pabianicka, I, 51: *Nasi skauci w Anglii;* 81: w skróceniu sylweta *Twórcy skatyuzmu gen. Baden Powella* wedł. „Tyg. polskiego"; 2—3: *Związki dobroci.*

Gazeta podhalańska, I, 29: *Jak odżywia się nasza ludność;* 30 31: *O zdrowiu;* 53: *Górale narciarze.*

Gazeta warszawska, CXXXIV, 161: *Skauci na wsi* (A. Grudzińska); 223: *Echa letnie* (korespondencya z Kosowa, M.): 225: *Długość życia ludzkiego;* 228: *Zlot sokołów w Poznaniu* (W.); 320: *O mazurze* (Fr. Brzeziński); CXXXV, 45: *Nowy prąd w wychowaniu* (o każdoręczności Anna Grudzińska); 52: *Powrót do natury jako czynnik odrodzenia narodowego* (Zyg. Wasilewski).

Humanista polski, I, 8: *Polscy skauci* (P. S.).

Kuryer ilustrowany, I, 231: *Szkoły na otwartem powietrzu;* 263: *Arendarze sportu, Taniec na kilometry;* 291: *Książę Józef Poniatowski jako jeździec* (Stanisław Wotański).

Kuryer kaliski, III, 209: *Ku odrodzeniu* (nowy system wychowania moralnego, M. Cz. Przewóska o skautingu); 225: *Szkoły wakacyjne* (przytaczając art. ten z „Ruchu" bez podania źródła, nieznany autor stwierdza, że sprawą tą zainteresowano się w Łodzi, gdzie zamierzonem jest tworzenie szkół takich).

Kuryer kielecki, II, 235: *O potrzebie gimnastyki* (wedł. „Ruchu"); 239: *Sport jako środek wychowawczy;* 248: *Palenie tytoniu* (Władysław Chodecki).

Kuryer litewski, IX, 167: *Harcerstwo;* (A. Z.); 168: *Najstarszy przewodnik tatrzański. Nowy rodzaj harcerstwa* (Em. Węsławska: o skautach samotnych); 304: *Baseball;* 281: *Wycieczki zagraniczne w szkołach angielskich* (Em. Węsławska); X, 82: *O wychowaniu humanitarnem* (Em. Węsławska).

Kuryer polski, XI, 224: *O polską nazwę skauta* (R.); 229: *Jak należy spać?* (referent bezkrytycznie przyjął poglądy dra Marade'a, choć nie stanowią ostatniego w tej mierze wyrazu); 244: *Skaut-junak* (w sprawie nazwy, w powołaniu się na art. „Ruchu" R.); 278: *Junactwo galicyjskie;* 296: *Junactwo wśród ludu;* 315: *Prawdziwy skautyzm* (R. o liście sir Francisa Vanego, nadesłanego do red. „Ruchu"); 329: *Zdrowe, silne, celów swych świadome* (o racyonalnem wychowaniu dziewcząt).

Kuryer warszawski, XCIII, 196: *Po wyjeździe skautów polskich* (t. n.); 200: *Kąpiele morskie w Indyach;* 225: *Związek sokołów polskich w Państwie niemieckiem;* 237: *Czwarty zlot sokolstwa wielkopolskiego* (Piast); 261: *Olimpiady* (Old rzuca myśl urządzenia zawodów tych w Warszawie; 298: *W balonie Zeppelina* (wedł. opowiadania dra G. Raszkowskiego); 297: *Nowe czasy... nowe tańce* (Hr. Q); 306: *Nowa metoda tłumaczenia marzeń sennych i leczenia objawów hysteryi* (K.) XCIV, 23: *Ministeryum... sportu;* 72: *Milion na cele skautowe.*

Kuryer włocławski VII, 60: *Wychowanie fizyczne młodzieży* (autor mówi tylko o skautingu, jak gdyby wychowanie fizyczne na nim polegało, gdy — przeciwnie — ma swe własne metody i środki, o których wiedzą przecie wszyscy, co z wychowaniem jaki związek mają); 78: *Tańce nadchodzącego sezonu;* 88: *Uprawiajcie sport* (sport wśród robotników, B.). IX, 11: *Kluby uliczników;* 31: *Czy spać przy otwartem oknie* (wedle „Ruchu", bez wskazania atoli źródła); 155: *Związki dobroci* (Stan. Posner).

Naród, VI.I, 177: *Brygady karności. Obozy dziewcząt ognia* (Jan Bełcikowski); 187: *Taseryzm* (tenże autor występuje w poczuciu chwalebnem ale bez znajomości rzeczy); 247: *Ludzie wiekowi.*

Skaut, (L.), III, 44—48: *O sztuce rysowania, Wycieczka skautów polskich na III zj. skautowy ang. w Birmingham, Kurs skautowy w Skolem, Wspomnienia z kolonii skautowej, dla dziewcząt w Barczewie, Roboczy obóz skautowy 1 lw. dr. Sk. w Machnówku, Zlot sokoli w d. 6 lipca 1913 r., Prawdy skautowe* (Teodor Dąbrowski), *Z życia skautów, Co skaut wiedzieć powinien?;* podobizna dyplomu, otrzymanego przez drużynę skautową polską w Birmingham, *Zjazd katolików słowian i zlot słoweńskich Orłów w Lublanie.*

Skaut (W.), I, 15—22: *Wskazówki dla skautów* (Gen. Baden-Powell), *Obozowanie* (K. Betley), *Podręcznik dla przewodniczek* (Agnieszka Baden-Powell), *Zlot birminghamski* (W.), *Kronika sportowa* (F. Goetel: pisząc *o sporcie i wegetaryanizmie* autor widocznie sądzi, że białko zawiera się tylko w mięsie), *Obóz skautowy* (C. Las), *Sport na wszechnicach niemieckich* (Sz.), *Koń i skaut, Typ skautowy* (X. Jan Zawada), *O kryciu szałasów* (C. Las); *Nowy system wychowania fizycznego* (W. Sakowicz; jaka szkoda, że o tak poważnej rzeczy, jak system gimnastyczny, autor zasięga wiadomości z trzeciej ręki i to bezkrytycznie, fałszywie informując czytelników polskich; a przecie i u nas pisano już dość o słynnych lecz bezwartościowych pomysłach francuskiego porucznika; może choć ta notatka skłoni p. S. do lepszego zbadania sprawy).

Sokoł, XII, 15—20: *Ostatnie wskazówki zlotowe* (Julian Lange). *Zlot doraźny Sokolstwa we Lwowie, Sprawa wychowania fizycznego a sprawa narodowa* (dr. med. Tadeusz Schultz), *Zwyrodnienie turnerów niemieckich, Szkodliwośc alkoholu, O konieczności wychowania fizycznego* (dr. Tad. Schultz), *Manewry sokołów omerykańskich, Wycieczka skautów polskich do Anglii* (Józ. Lewicki), *XIII zlot dzielnicy berl. Okr. V.* (W. Kulczyński), *Przyrodolecznictwo* (dr. Ap. Tarnawski), *Kronika sportowa i gimnastyczna, IV Zlot Zw. sok. w Poznaniu* (Cz. Kędzierski), *Kilka uwag o tegor. zawodach związku w Poznaniu* (Cz. Kłoś), *Zlot okr. IX* (M. Jurczyński), *VIII zlot okr. X., Uroczystość sokola ku czci ks. Józefa, Zgon zasłużonego sokoła, Uwojskowianie w Niemczech* (B. Skarski wedł. „Ruchu"), *Zadania nasze na przyszłość na tle ost. zlotu związk.* (dr. Ksawery Zakrzewski), *Ogrody gier ruch. w Ameryce* (J. Ryssel wedł. „Ruchu"). XIII, 1: *O zadaniach skautingu* (Dr. Ks. Zakrzewski), *Chód* (wedle „Ruchu"), *Prasa zagraniczna o footballu* (Kł.).

Wydawca Dr. T Drabczyk. Redaktor Wł. R. Kozłowski.

Druk A. Michalskiego, Chmielna 27.

We Lwowie odpowiedzialny za redakcyę: **doc. dr. Eugeniusz Piasecki.**

Wydawca **Dr. Teodor Drabczyk.** Redaktor **Wł. R. Kozłowski.**

Druk. A. Michalskiego, Warszawa, Chmielna 27.